

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตร ข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลักสูตร จะถูกนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณค่าสูงขึ้น ซึ่งจะเป็นผลให้สามารถนำหลักสูตรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้โดยสะดวกต่อไป (สัจจ อุทรานันท์, 2532) ดังนั้นในการวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา ผู้วิจัยจึงขอเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรในครั้งนี้ ตามลำดับดังต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร
- 2.2 ความสำคัญและลักษณะของหลักสูตรที่ดี
- 2.3 การพัฒนาหลักสูตร
- 2.4 การประเมินผลหลักสูตร
- 2.5 รูปแบบการประเมินผล
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายและองค์ประกอบของหลักสูตร

2.1.1 ความหมายของหลักสูตร

คำว่า หลักสูตร คนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจว่า หมายถึงเนื้อหาวิชา หรือตำราที่นำมาใช้ในระบบการเรียนการสอนของสถานศึกษาเท่านั้น แต่แท้จริงแล้ว หลักสูตรมีความหมายกว้างกว่าที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกัน นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับมุมมองทัศนคติและประสบการณ์ของแต่ละคน ดังต่อไปนี้

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Salor and Alexander, 1959) ได้ให้ความหมายหลักสูตรว่า หลักสูตรหมายถึงบรรดาความพยายามทั้งหมดของโรงเรียน ในการที่จะก่อให้เกิด

เกิดผลของการเรียนที่โรงเรียนปรารภนา ทั้งในสถานการณ์ภายในและภายนอกโรงเรียน

กู๊ด (Good, 1977) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการคือ

ประการแรก หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนศึกษาให้จบชั้น หรือได้รับประกาศนียบัตรในหมวดวิชาที่สำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น

ประการที่สอง หลักสูตรคือ คำโคจรทั่วไปของเนื้อหาหรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอน ซึ่งโรงเรียนจัดให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความรู้จนจบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร เพื่อให้สามารถศึกษาต่อในทางอาชีพต่อไป ความหมายในข้อนี้ หมายถึง หลักสูตรทั้งฉบับรวมทุกวิชา เข้าด้วยกัน

ประการสุดท้าย หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนหรือสถานศึกษา ความหมายข้อนี้ หมายถึงหลักสูตรทั้งฉบับ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิชาส่วนหนึ่ง และการจัดประสบการณ์ให้อีกส่วนหนึ่ง

ทาบ (Taba, 1978) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ที่โรงเรียน และครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามลักษณะที่ต้องการและให้ถึงจุดหมาย

เสริมศรี ไชยศรี (2523) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 4 ความหมาย ดังนี้

1) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งมวลของผู้เรียนในความรับผิดชอบของโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นผลที่เกิดจากประสบการณ์ที่มีการวางแผนการสอน (ผลตามความคาดหวัง) หรือเป็นผลพลอยได้ของการนำไปใช้ รวมทั้งประสบการณ์ที่เกิดจากการจัดแบบไม่มีแผนด้วย

2) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ที่เกิดจากผลที่วางไว้ ซึ่งได้แก่ ผลของการสอนตามแผนที่วางไว้ อาจเป็นผลตามความคาดหวัง (จุดประสงค์ที่ตั้งไว้) และผลพลอยได้ของการปฏิบัติตามแผนก็ได้

3) หลักสูตร หมายถึง แบบประสบการณ์ ซึ่งเมื่อนำไปใช้ (โดยการสอนตามแผน) ผลที่ได้คือ ประสบการณ์ที่อาจเป็นไปได้ ทั้งผลที่คาดหวังตามแผนหรือผลพลอยได้

4) หลักสูตร หมายถึง ระบบการจัดการศึกษา รวมทั้งการวางแผน การใช้แผน และ ผลที่ได้รับ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือ

1) รายการที่โรงเรียนกำหนดสอนและรวมทั้งวัสดุหลักสูตรอื่น ๆ

2) รายวิชาที่จัดสอนให้กับเด็ก

3) รายวิชาที่โรงเรียนเปิดสอน

4) การวางแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งทางโรงเรียนจัดเสนอแนะขึ้นไว้

กรมวิชาการ (2524) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในเชิงปฏิบัติว่า หมายถึง ข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ ซึ่งประกอบไปด้วยจุดหมาย หลักการ โครงสร้างจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาของรายวิชา ล็อกรเรียน วิธีการสอน และการประเมินผล เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

แก้วตา คณะวรรณ (2524) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรคือ แผน การจัดการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ที่ระบุถึงการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิด สารความรู้ที่เลือก กิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีการประเมินผลการเรียน โดย องค์ประกอบทั้ง 4 นี้ กำหนดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

พนัส หันนาคินทร์ (2524) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หมายถึง ข้อกำหนดแผน การเรียนการสอนอันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษา แห่งชาติ

ภิญโญ สาร (2526) กล่าวถึงหลักสูตรว่า หลักสูตรน่าจะหมายถึง โครงการศึกษา ที่โรงเรียนปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลทางการศึกษาตามแบบการศึกษา และหลักสูตรคือ โครงการ เตรียมนักเรียนหรือเยาวชนของชาติ ให้เป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของสังคม

ฉัตรชัย อรณันท์ (2529) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง บรรดาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่โรงเรียนตามระดับชั้น ตามความต้องการของนักเรียน ตามวัยของ นักเรียน ตามความสนใจของนักเรียน และความต้องการของสังคม

จากความหมายของหลักสูตรดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ที่สถานศึกษาจัดขึ้นตามแผนการศึกษาแห่งชาติและสอดคล้อง

กับความต้องการของสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของแผนการศึกษา

2.1.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ได้ให้ความหมายขององค์ประกอบของหลักสูตรไว้แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

เบอริชเชม (Beauchamp 1968) กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ในแง่ของระบบ ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรมี 3 ระบบ คือ

- 1) ระบบเนื้อหา
- 2) ระบบการสอน
- 3) ระบบการประเมินผล

ทาบ (Taba 1978) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย

- 1) ความมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) การจัดเนื้อหาวิชา
- 3) กิจกรรมการเรียนการสอนและการนำหลักสูตรไปใช้
- 4) การประเมินผลและการวัดผล

กมล สุตประเสริฐ (2517) กล่าวว่า หลักสูตรมีส่วนประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

- 1) วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
- 2) กิจกรรมทางด้านการสอน
- 3) งานประเมินผล

กรมวิชาการ (2524) สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

- 1) หลักสูตรแม่บท ได้แก่ ข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประกอบด้วย จุดหมายและแนวทางของการศึกษา โครงสร้างของเนื้อหาสาระเป็นกลุ่มวิชาหรือหมวดวิชา เน้นหัวข้อสำคัญ อัตราเวลาเรียน และแนวทางการสอนรวมทั้งการประเมินผลการเรียน การสอน ในส่วนนี้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้จัดทำ

2) เอกสารหรือวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ เอกสาร และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูใช้สอน และผู้เรียนใช้เรียน เช่น หนังสือแบบเรียน คู่มือครู แผนการสอนและวัสดุอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน

3) กิจกรรมการเรียน ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของทั้งผู้สอน ผู้เรียน และผู้บริหารเป็นผู้ปฏิบัติ

4) การประเมินผล ได้แก่ หลักการของการประเมินผล กระบวนการวัดต่าง ๆ พร้อมทั้งเครื่องมือและแบบฟอร์มในการประเมินผลการศึกษา

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

- 1) ความมุ่งหมาย (Objectives)
- 2) เนื้อหา (Content)
- 3) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
- 4) การประเมินผล (Evaluation)

บันลือ พฤษะวัน (2524) ได้กล่าวถึงลักษณะหลักสูตรที่ดีว่า ควรมีองค์ประกอบ

สำคัญ 4 ด้านคือ

- 1) จุดมุ่งหมาย
- 2) ลักษณะของเนื้อหาวิชาและกิจกรรม
- 3) วัสดุหลักสูตร
- 4) การนำหลักสูตรไปใช้

โกสินทร์ รังสยาพันธ์ (2526) ได้กำหนดองค์ประกอบและกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรว่า หลักสูตรประกอบด้วย

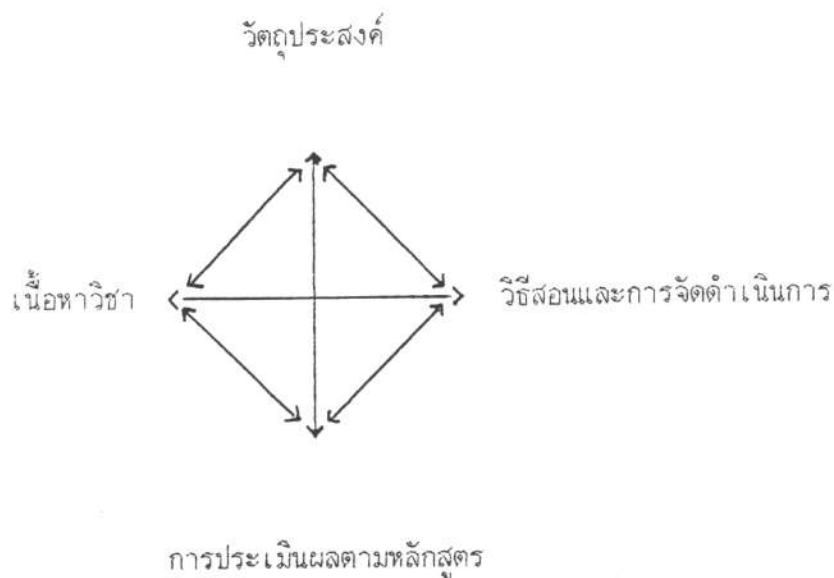
1) วัตถุประสงค์ (Objective) หมายถึง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร

2) เนื้อหาวิชา (Subjective Matter)

3) วิธีการสอนและการจัดดำเนินการ (Method and organization)

4) การประเมินผลตามหลักสูตร (Evaluation)

องค์ประกอบทั้งสี่จะต้องมีความสัมพันธ์กัน ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของหลักสูตร

2.2 ความสำคัญและลักษณะของหลักสูตรที่ดี

2.2.1 ความสำคัญของหลักสูตร

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นเสมือนแผนภูมิการเดินทางและตารางที่ยึดหยุ่นได้ในการศึกษา เพราะผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาวิชาในโรงเรียนจะเป็นผู้สร้างหลักสูตร

ถนอม มากะจันทร์ (2514) กล่าวว่า เครื่องมือที่จะช่วยให้ครูปฏิบัติงานได้สัมฤทธิ์ผลตรงตามหลักการหรืออุดมคติทางการศึกษา คือ หลักสูตรของโรงเรียน

กรมวิชาการ (2524) ได้ให้ความสำคัญของหลักสูตรไว้ว่า เป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางหรือแผนการสอน หรือรูปแบบของการเรียนการสอนให้มุ่งไปสู่จุดหมายที่กำหนดไว้

สมิตร คุณานุการ (2523) กล่าวว่า หากจะเปรียบเทียบความมุ่งหมายทางการศึกษาเป็นผลที่มุ่งหวังแล้ว หลักสูตรก็เปรียบได้กับวิธีที่จะนำความมุ่งหมายดังกล่าวไปสู่ผลสำเร็จ

สันต์ ธรรมบำรุง (2527) ได้สรุปความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1) หลักสูตรเป็นแผนปฏิบัติหรือเครื่องชี้แนวทางปฏิบัติงานของครู เพราะหลักสูตรจะกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนและการประเมินผลไว้เป็นแนวทาง

2) หลักสูตร เป็นข้อกำหนดแผนการเรียนรู้การสอน อันเป็นส่วนรวมของประเทศ เพื่อนำไปสู่ความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

3) หลักสูตร เป็นเอกสารของทางราชการ เป็นบัญญัติของรัฐบาล เพื่อให้บุคคลที่ทำการศึกษาปฏิบัติตาม

4) หลักสูตร เป็นเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา เพื่อควบคุมการเรียนการสอนในสถาบันบัน การศึกษาระดับต่าง ๆ และยังเป็นเกณฑ์มาตรฐานอย่างหนึ่งในการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ของการศึกษาของรัฐ ให้แก่สถานศึกษาด้วย

5) หลักสูตร เป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะอำนวยความสะดวก และควบคุมดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาลด้วย

6) หลักสูตร จะกำหนดแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงาม และพัฒนาการ ของนักเรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7) หลักสูตร จะกำหนดลักษณะและรูปร่างของสังคมไทยในอนาคตไว้ว่าเป็นไปในรูปใด

8) หลักสูตร จะกำหนดแนวทางให้ความรู้ ทักษะ ความสามารถ ความประพฤติที่จะ เป็นประโยชน์ต่อสังคม อันเป็นการพัฒนากำลังคนซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ

9) หลักสูตร จะเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความเจริญของประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาคน ประเทศใดจัดการศึกษาโดยมีหลักสูตรที่เหมาะสม ทันสมัย มีประสิทธิภาพ ทันต่อเหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลง ย่อมได้กำลังคนที่มีประสิทธิภาพสูง

ดังนั้น หลักสูตรจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในแง่ของการเป็นเครื่องมือหรือแนวทางใน การจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ

2.2.2 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

ก๊อ สวิสส์ฟานิชย์ (2518) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- 1) สนองความต้องการของสังคม
- 2) สนองความต้องการของเด็ก
- 3) เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
- 4) เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก
- 5) สามารถนำไปใช้ได้โดยสะดวก
- 6) มีลักษณะยืดหยุ่นได้

โกสินทร์ รังสยาพันธ์ (2526) กล่าวว่า หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

- 1) มีการวางแผนและการประเมินอย่างเป็นระบบ
- 2) สะท้อนวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างเด่นชัด
- 3) รักษาคุณภาพของวัตถุประสงค์ด้านต่าง ๆ ไว้โดยตลอด
- 4) ส่งเสริมให้ได้ประสบการณ์ต่อเนื่องกันไป
- 5) มีสภาพยืดหยุ่น และเหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพของผู้เรียน
- 6) ใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ การเรียนและจากทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่
- 7) ให้ผู้เรียนนำตนไปถึงขีดสูงสุด

2.3 การพัฒนาหลักสูตร

2.3.1 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนา (Development) มีความหมาย 2 ลักษณะคือ การทำให้ดีขึ้น และการทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) จึงมีความหมายครอบคลุมถึง การนำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น หรืออาจหมายถึงการสร้างหลักสูตรขึ้นใหม่ โดยไม่ต้องมีหลักสูตรเก่าเป็นพื้นฐานอยู่เลยก็ได้ ในตำราเกี่ยวกับหลักสูตรทั่วไปมีการใช้คำอยู่หลายคำ เช่น คำว่าการสร้างหลักสูตร (Curriculum Construction) การร่างหลักสูตร (Curriculum Planning) การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Improvement) การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (Curriculum

Revision) คำต่าง ๆ เหล่านี้ โดยความหมายแล้ว ล้วนแต่อยู่ในขอบข่ายของการพัฒนาหลักสูตรทั้งสิ้น (สังค อุทรานันท์ 2527)

การพัฒนาหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นการสร้าง การปรับปรุงหรือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ก็ตามกระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีความแตกต่างกันในแง่ของขอบเขตเท่านั้น ส่วนรายละเอียดและวิธีการดำเนินงานมีลักษณะทำนองเดียวกัน โดยการพัฒนาหลักสูตรทุก ๆ แบบย่อมมีผลกระทบต่อองค์ประกอบด้านในด้านหนึ่ง หรือทั้ง 4 ด้านของหลักสูตรดังต่อไปนี้

- 1) วัตถุประสงค์
- 2) เนื้อหาวิชาและประสบการณ์
- 3) วิธีสอน
- 4) วิธีการประเมินผล

3.3.2 สาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตร

การสร้างหลักสูตรใด ๆ ก็ตามจะไม่สามารถสร้างให้มีความสมบูรณ์ หรือสามารถใช้ได้ตลอดทุกยุคทุกสมัย เพราะจะมีปัจจัยหลายประการที่ทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นมาแล้วนั้น จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนา ดังที่ กัลยา สฤษดิ์กุล (2508) กล่าวไว้ว่า สาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรนั้น มีดังต่อไปนี้

- 1) สภาพสังคมเปลี่ยน ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์มากขึ้น จำนวนพลเมืองก็เพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาจากการแข่งขันกันมากขึ้นเพื่อการอยู่รอด
- 2) วัฒนธรรมเปลี่ยนไปวัฒนธรรมเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตร เพื่อว่านักเรียนจะได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความผาสุก
- 3) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมมีมากขึ้น หลักสูตรจึงต้องเปลี่ยนเพื่อให้ทันกับความก้าวหน้านั้น
- 4) การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
- 5) ปรัชญาการศึกษาและนโยบายทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป
- 6) ความก้าวหน้าทางจิตวิทยา

3.3.3 หลักในการพัฒนาหลักสูตร

การที่จะพัฒนาหลักสูตรให้เกิดผลดีนั้น ผู้สร้างหลักสูตรจำเป็นต้องมีหลักการในการปฏิบัติให้รอบคอบ หลักการในการพัฒนาหลักสูตรนั้น นักการศึกษาหลาย ๆ ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

แมคเคลียร์และเฮนเคลย์ (McCleary and Hencley 1970) ได้กล่าวสรุปไว้ดังนี้

1) หลักสูตรควรมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอนและเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติได้

2) การสร้างหลักสูตร ควรมีระบบระเบียบ มีการเก็บสะสมเนื้อหาที่ควรเรียนนำมาปรับปรุงให้เข้ากับวัยของเด็ก

3) ครูควรมีบทบาทตัดสินใจเรื่องหลักสูตร รู้จักปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับวัสดุอุปกรณ์วิธีการสอนและรู้จักลำดับเนื้อหาวิชาที่ต้องสอนก่อนหรือหลังด้วย

นอกจากนี้ วัลลภ กันทรวิทย์ (2529) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ในการพัฒนาหลักสูตร ผู้สร้างหลักสูตรควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1) กระบวนการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู

2) ในการพัฒนาหลักสูตร ควรให้ครูมีส่วนร่วมด้วย

3) ในการพัฒนาหลักสูตร ควรให้มีการสื่อสารอย่างคล่องตัว

4) ในการพัฒนาหลักสูตร ควรมีการประสานงานกันอย่างกว้างขวาง

5) ควรให้บุคคลต่างอาชีพได้เข้ามามีส่วนในการพัฒนาหลักสูตรด้วย

6) การนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้ว ไปทดลองใช้เป็นสิ่งจำเป็นมาก

7) ผู้บริหารโรงเรียน มีหน้าที่ในการจัดการเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อช่วยทดลองหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

ทาบ (Taba, 1978) ได้แบ่งขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1) สำรวจให้ทราบความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม

2) ตั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามที่สังคมต้องการ

3) คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ต้องการนำมาสอน เพื่อให้มีความรู้ตรงกับความต้องการและความจำเป็นของสังคม โดยพยายามคัดเลือกให้เรียนเฉพาะที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ดังกล่าวในข้อ 2)

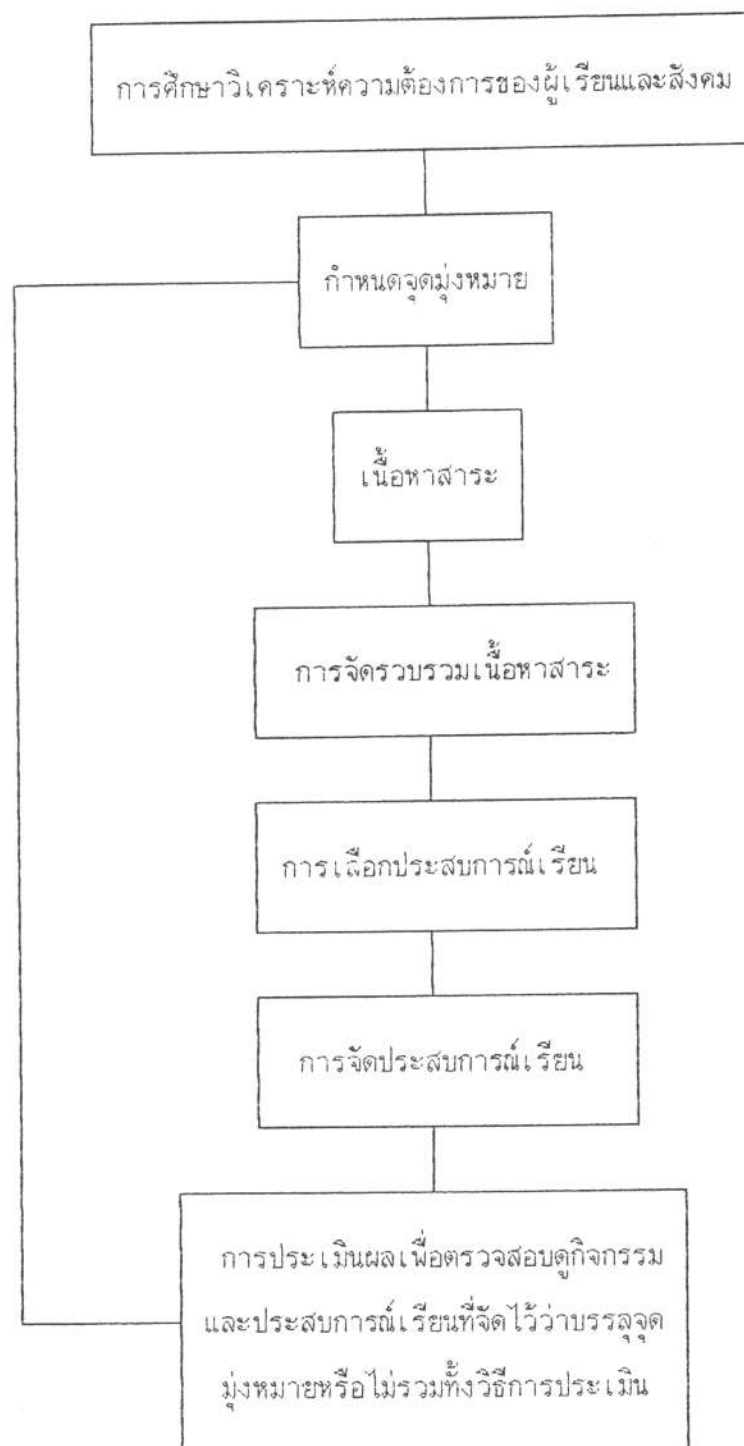
4) จัดระเบียบ จัดลำดับ แก่ไข เนื้อหาวิชาความรู้ที่คัดเลือกมาได้ ในข้อ 3

5) คัดเลือกประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งจะสร้างเนื้อหาให้สมบูรณ์ และตรงกับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว

6) จัดระเบียบ จัดลำดับ แก่ไข ปรับปรุงหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะนำเสริมเนื้อหาความรู้

7) กำหนดว่ามีอะไรบ้าง เนื้อหาวิชาหรือประสบการณ์อะไรบ้างที่ต้องประเมินผลว่า ได้มีการเรียนรู้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด นอกจากนั้นต้องกำหนดว่าจะใช้วิธีประเมินผลอย่างไร มีอะไรที่จะนำมาช่วยในการประเมินผลบ้าง

ขั้นตอนทั้ง 7 ตามแนวคิดของทาบา เขียนเป็นแผนภูมิได้ดังภาพที่ 2 ดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2526)

ภาพที่ 2 ขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรของทาบ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521) ได้วางลำดับขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรไว้ 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป
- 2) การวางแผนเตรียมเค้าโครงหลักสูตร
- 3) การทดลองใช้หลักสูตร
- 4) ประกาศใช้หลักสูตร
- 5) ประเมินผลการใช้หลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวถึงขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรว่า ควรมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื่องจากหลักสูตรมีหลายระดับ ดังนั้นจึงต้องมีความมุ่งหมายที่แสดงถึงเอกลักษณ์ และวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตาม ความมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับควรสอดคล้องและเสริมความมุ่งหมายทางการศึกษาในระดับชาติ

2) การเลือกการจัดเนื้อหาวิชา ประสบการณ์ ต้องพิจารณาว่า เนื้อหาใดควรนำมาสอนก่อนหรือหลัง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักของจิตวิทยาการเรียนรู้

3) การนำเอาหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นลักษณะรูปเล่มแล้วไปปฏิบัติให้เกิดผล เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียน

4) การประเมินผลหลักสูตร เป็นการหาคำตอบว่าหลักสูตรได้มีสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด

5) การปรับปรุงหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีลักษณะเป็นวัฏจักร เริ่มต้นด้วยการกำหนดความมุ่งหมาย เลือกและจัดประสบการณ์ นำหลักสูตรไปใช้ ประเมินผลความบกพร่องของหลักสูตร

2.4 การประเมินผลหลักสูตร

2.4.1 ความหมายของการประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตร วิชัย วงษ์ใหญ่ (2521) กล่าวว่า หมายถึง การพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาและสรุปว่าหลักสูตรที่พิจารณาชิ้นนั้นมีคุณค่าอย่างไร มีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2.4.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผลหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตรก็เพื่อพิจารณาในสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) เพื่อพิจารณาโครงสร้างของหลักสูตร อันได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล มีความสอดคล้องระหว่างกันเพียงไร ตลอดจนทั้งการพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงสร้างหลักสูตรดังกล่าวด้วย
- 2) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของหลักสูตรว่าสมควรนำไปใช้ดำเนินการต่อไปหรือไม่ มีข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง
- 3) เพื่อพิจารณาคูณภาพของผลผลิตของหลักสูตร ว่ามีคุณลักษณะหรือมีคุณภาพตามตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ในหลักสูตรหรือไม่ และยังพิจารณาถึงผลกระทบพลอยได้ที่เกิดขึ้นอีกด้วย (โชติ เพชรชื่น, 2529)

2.4.3 ขอบเขตในการประเมินผลหลักสูตร

สมิตร คุณานุกร (2523) ได้กำหนดขอบเขตในการประเมินผลหลักสูตรไว้ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร พิจารณาถึงการกำหนดความมุ่งหมายว่ามีความคลุมเครือ สัมเหตุสมผล หรือยากแก่การปฏิบัติหรือไม่ นอกจากนี้จะต้องพิจารณาการเลือกและการจัดเนื้อหาวิชาพร้อมด้วยประสบการณ์ประกอบการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสมตามเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาหรือไม่ การเรียงลำดับของเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ตามหลักการแห่งทฤษฎีการเรียนรู้หรือไม่

2) การวิเคราะห์กระบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้ รวมไปถึงการวิเคราะห์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติการทั้งหมดของสถาบันการศึกษาเข้าไว้ด้วย เพื่อจะได้ทราบถึงประสิทธิภาพและความพร้อมของสถาบันนั้น ๆ

3) การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของเคิร์รวมไปถึงการติดตามผลิตผลของหลักสูตรนั้นด้วย ข้อมูลที่ได้จะช่วยให้ผู้ประเมินวิเคราะห์ประเมินได้ว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด

2.4.4 ลักษณะของการประเมินหลักสูตร

สงบ ลักษณะ (2524) ได้กล่าวถึงลักษณะการประเมินหลักสูตรไว้ดังนี้

- 1) ประเมินสภาพแวดล้อม เช่น ประเมินความรู้ ความเข้าใจและเจตคติ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร ประเมินสภาพของชุมชน เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และแหล่งทรัพยากรทางวิทยาการต่าง ๆ ที่จะเอื้อต่อการใช้หลักสูตร
- 2) ประเมินตัวป้อน ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมของจุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของตัวหลักสูตร ประเมินสื่อการสอน ประเมินความพร้อมของโรงเรียนครูและนักเรียน
- 3) ประเมินกระบวนการใช้หลักสูตร เป็นการรวบรวมข้อมูลสำหรับปรับปรุงการใช้หลักสูตรในขณะที่หลักสูตรกำลังใช้อยู่ ข้อมูลที่ได้จะช่วยสะท้อนปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการใช้หลักสูตรที่หน่วยพัฒนาหลักสูตร ควรปรับปรุงเสียก่อนที่จะหลักสูตรจะถูกแก้ไขไปในแนวทางที่ไม่พึงประสงค์
- 4) ประเมินผลสรุปรวบยอด เป็นการประเมินผลขั้นสุดท้าย เพื่อตีราคาคุณค่าหลักสูตรเมื่อเทียบกับจุดหมายของหลักสูตร การวัดผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางความรู้ ทักษะ และเจตคติของครู และผู้เรียนจะช่วยตัดสินใจได้ง่ายขึ้น

2.4.5 ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร

โชติ เพชรชื่น ได้เสนอขั้นตอนในการประเมินหลักสูตรดังนี้

- 1) ขั้นพิจารณาเป้าหมาย
 1. ระบุนิติที่ต้องการทราบผลการประเมิน
 2. ตั้งวัตถุประสงค์ในการประเมิน

3. อธิบายข้อมูลที่ต้องการจะได้
 4. กำหนดสถานที่ที่จะเก็บข้อมูล
 5. กำหนดหลักการที่ผู้ประเมินจะต้องปฏิบัติ
- 2) ขั้นตอนเตรียมการ
1. กำหนดเวลาและผู้ที่ให้ข้อมูล
 2. กำหนดเครื่องมือและเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล
 3. พิจารณาตัวอย่างที่จะใช้สำหรับการประเมิน
 4. เลือกหรือพัฒนาเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูล
- 3) ขั้นตอนปฏิบัติ ขั้นนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ
- 4) ขั้นวิเคราะห์
1. กำหนดเกณฑ์การประเมินหลักสูตร
 2. พิจารณาถึงผลกระทบและผลพลอยได้ที่เกิดจากหลักสูตร
 3. พิจารณาถึงลำดับขั้นในการใช้หลักสูตร
 4. พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุและผลที่เกิด
- 5) การเขียนรายงาน
1. ตีความหมายของผลการวิเคราะห์
 2. สรุปหรือให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร
 3. บันทึกแหล่งข้อมูลและบุคลากรที่ให้ข้อเสนอแนะ
 4. แนะนำวิธีการปฏิบัติจากข้อเสนอแนะ
 5. รายงานผลต่อผู้ต้องการทราบ

2.5 รูปแบบการประเมินผล

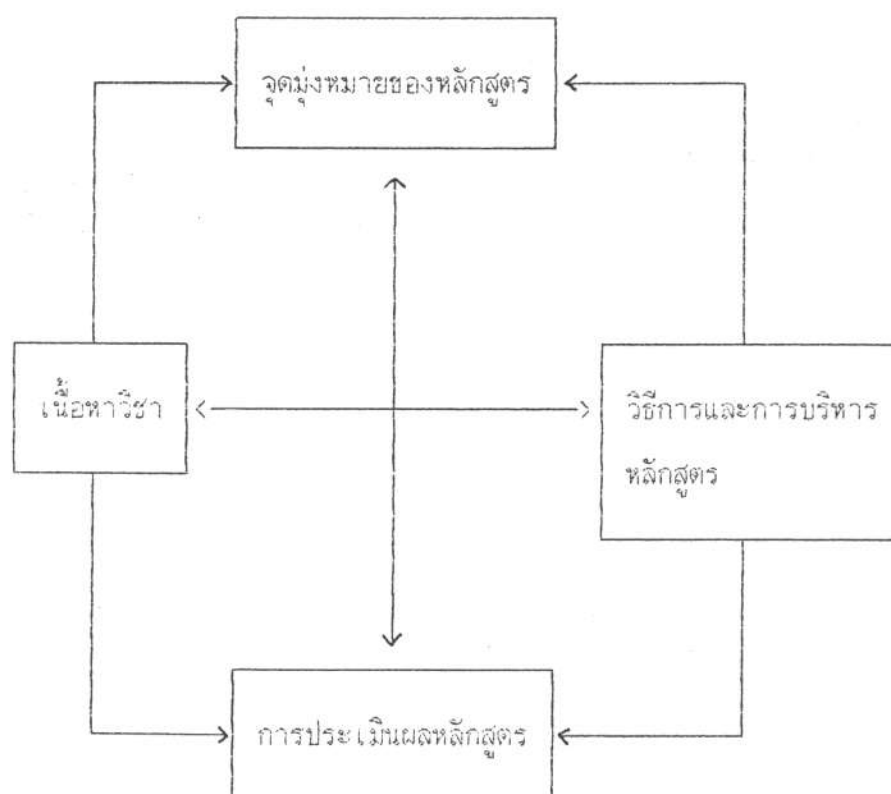
ในการประเมินผลหลักสูตรเป็นการดำเนินการอย่างมีระเบียบแบบแผน โดยทั่วไปมักกำหนดรูปแบบในการประเมิน โดยเลือกเอารูปแบบการประเมินรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบ เพื่อที่จะสามารถประเมินได้ครบถ้วน จุดมุ่งหมายของการประเมินเลือกใช้วิธีการประเมินที่เหมาะสมจะทำให้การประเมินหลักสูตรเป็นไปได้อย่างเที่ยงตรง (Valid)

และเชื่อถือได้ (Reliable) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการประเมินหลักสูตร รูปแบบที่ใช้ในการประเมินผลหลักสูตรมีหลายรูปแบบ (นิภา แก้วศรีงาม, 2524) ดังนี้

2.5.1 รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal-Attainment Model)

รูปแบบนี้จะยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักในการประเมินจะพยายามกำหนดจุดมุ่งหมายและตัวชี้วัดจุดมุ่งหมายเหล่านั้น เพื่อใช้ในการพิจารณาว่าสิ่งที่ต้องการได้บรรลุจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด รูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ได้แก่

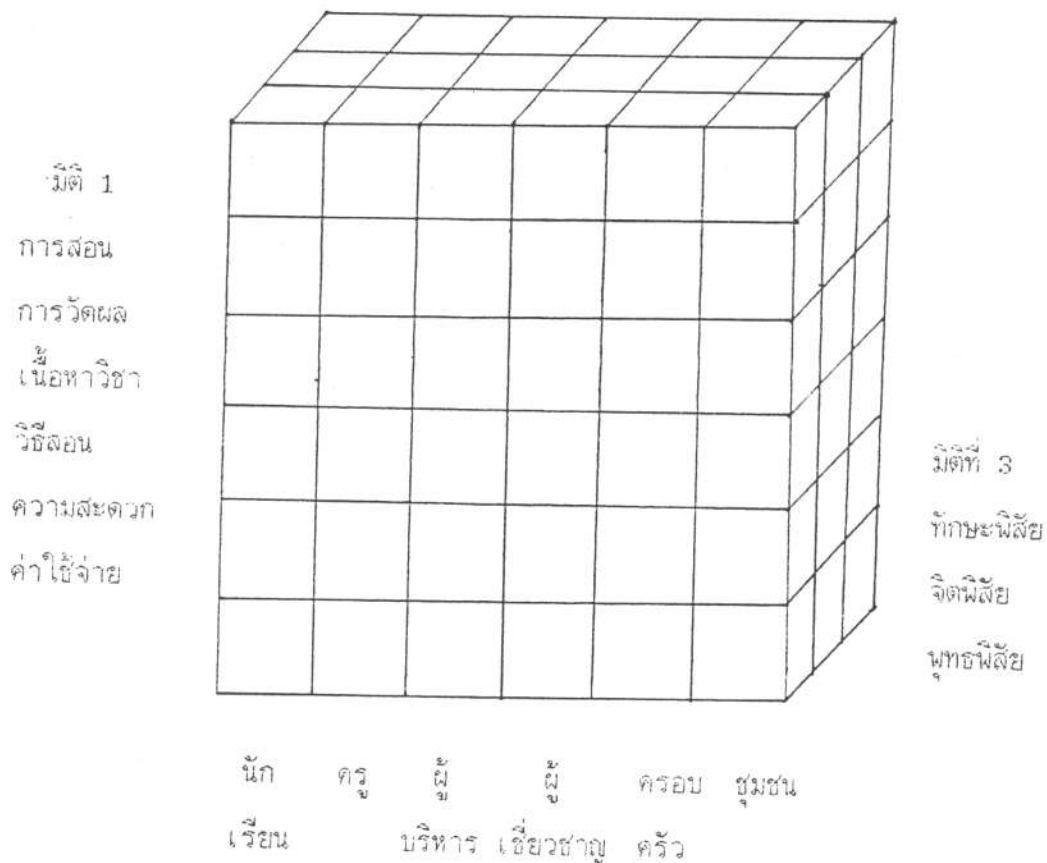
- 1) รูปแบบการประเมินผลของทาบา (Taba model) ทาบาเสนอรูปแบบการประเมินผลของหลักสูตร โดยยึดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นหลัก ดังภาพประกอบที่ 4

ภาพที่ 3 รูปแบบการประเมินของทาบา

2) รูปแบบของแฮมมอนด์ (Hammond Model) แฮมมอนด์เสนอโครงสร้างของการประเมินผลไว้เป็นรูปแบบประกอบด้วย

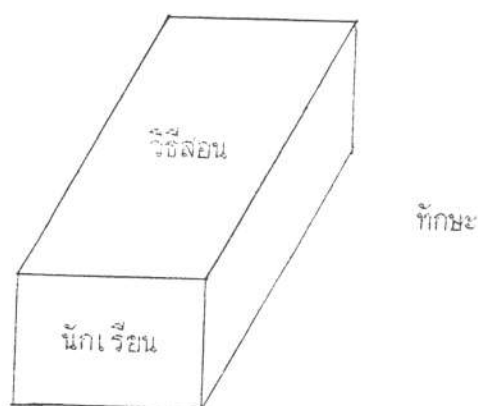
1. มิติที่ 1 ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดชั้นเรียน ตารางสอน เนื้อหาวิชา วิธีการสอน วัสดุอุปกรณ์และค่าใช้จ่าย
2. มิติที่ 2 ด้านสถาบัน ได้แก่ นักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องและชุมชน
3. มิติที่ 3 ด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความรู้ เจตคติและทักษะ

ภาพที่ 4 ภาพโครงสร้าง 3 มิติ ตามรูปแบบประเมินผลของ แฮมมอนด์

จากรูปจะเห็นว่า มิติที่ 1 และมิติที่ 2 ให้ข้อมูลเชิงอธิบาย มิติที่ 3 ให้ข้อมูลที่เป็น
วัตถุประสงค์ว่าจะให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดบ้าง ทั้ง 3 มิติจะสัมพันธ์กัน เช่น ผู้ประเมิน
ต้องการทราบว่า ถ้าใช้วิธีสอน (มิติ 1) จะทำให้นักเรียน (มิติ 2) เกิดทักษะ (มิติ 3)
ตามที่ต้องการหรือไม่ ผู้ประเมินจะพิจารณาความสัมพันธ์ของมิติทั้งสามในรูปของลูกบาศก์
ต่อไปนี้

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ของมิติทั้ง 3

3) รูปแบบของเมทเฟสเซล และสครีฟเวน (Metfessel and Scriven Model)
เสนอว่าการประเมินหลักสูตรใด ๆ ก็ตามควรใช้วัตถุประสงค์เป็นหลักในการประเมินผล ซึ่ง
เขาเห็นว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ จะต้องมาจากการพิจารณาของนักศึกษา นักปรัชญา
นักจิตวิทยา นักเรียน และบุคคลทุกอาชีพที่อยู่ในสังคมนั้น ๆ

2.5.2 รูปแบบที่ยึดหลักเกณฑ์เป็นหลัก (Criterion Model)

รูปแบบนี้ถือว่าถ้าจะมีการประเมินผลผลิตของหลักสูตรจะอาศัยหลักเกณฑ์ภายนอกของ
ระบบหลักสูตร แต่ถ้าเป็นการประเมินกระบวนการเรียนการสอนหรือเนื้อหาวิชาจะอาศัย
เกณฑ์ภายในของระบบหลักสูตรเป็นเกณฑ์ในการประเมินผล โดยพิจารณาว่าสิ่งที่ต้องการ
ประเมินมีคุณค่าถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ผู้พิจารณากำหนดเกณฑ์ หรือตัดสินคุณค่าของหลักสูตร
จะได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒินั้น ๆ รูปแบบการประเมินผลในแนวนี้ได้แก่ รูปแบบการประเมินผล

ของสแตค (Stake Model) ซึ่งสแตค ได้เสนอแนะให้ทำการประเมินองค์ประกอบ 3 ประการคือ

- 1) การประเมินสิ่งที่มีอยู่ก่อน
- 2) การประเมินกระบวนการ
- 3) การประเมินผลผลิต

โดยรวมข้อมูล 2 ลักษณะคือ ข้อมูลที่เป็นการบรรยาย และข้อมูลที่เป็นการพิจารณาตัดสินใจดังแสดงในภาพที่ 6

หลักการและเหตุผล

สิ่งที่มีอยู่ก่อน ที่คาดหวัง	สิ่งที่มีอยู่ก่อน ที่เป็นจริง	มาตรฐานของ สิ่งที่มีอยู่ก่อน	การตัดสินใจ สิ่งที่มีอยู่ก่อน
กระบวนการ ที่คาดหวัง	กระบวนการ ที่เป็นจริง	มาตรฐานของ กระบวนการ	การตัดสินใจ กระบวนการ
ผลผลิต ที่คาดหวัง	ผลผลิต ที่เป็นจริง	มาตรฐานของ ผลผลิต	การตัดสินใจ ผลผลิต

ภาพที่ 6 รูปแบบการประเมินของสแตค

2.5.3 รูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ (Decision Model)

รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่สร้างขึ้น เพื่อช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารการศึกษา หรือผู้มีหน้าที่ตัดสินใจ โดยอาศัยการประเมินผล เปรียบเทียบข้อมูล หรือสิ่งที่เกิดขึ้นจากการ

ดำเนินงานของหลักสูตรกับมาตรฐานที่ผู้ประเมินกำหนดไว้ รูปแบบในแนวทางนี้ได้แก่

1) รูปแบบการประเมินผลของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam Model) ใน ค.ศ. 1968-1970 Danial Stufflebeam ได้เสนอรูปแบบ CIPP ต่อคณะกรรมการการศึกษา ระดับชาติของสหรัฐอเมริกา เพื่อประเมินโครงการการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวมทั้งโปรแกรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ตลอดจนประเมินโครงการที่เป็นนวัตกรรม ด้วยเป็นรูปแบบในการประเมินหลักสูตร โดยเน้นว่าการประเมินผลหลักสูตร คือกระบวนการ ในการหาข้อมูล เก็บข้อมูลและใช้ข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกและวิธีการที่ดีกว่าเดิม โดยพิจารณาว่าควรจะใช้การประเมินผลแบบใด เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในแต่ละขั้นตอนของหลักสูตร ดังนี้

1. การประเมินบริบท คือ การประเมินสภาพแวดล้อมและความต้องการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน การวางนโยบาย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการนั้น ๆ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้นคือการประเมินปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่เป็นตัวทำให้เกิดวิธีการที่จะนำมาปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การประเมินในส่วนนี้ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจว่าระบบโครงสร้างต่าง ๆ ของหลักสูตร รวมทั้งวิธีการและบริหารงานของหลักสูตร มีความเหมาะสมหรือไม่ หรือควรจะใช้วิธีการใดที่เหมาะสมกว่า

3. การประเมินกระบวนการคือ การประเมินกระบวนการของหลักสูตรในด้านการจัดการเรียนการสอน และเนื้อหาวิชาทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การประเมินในส่วนนี้จะใช้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจดำเนินการปฏิบัติตามวิธีการที่ได้กำหนดไว้แล้ว

4. การประเมินผลผลิต คือ การประเมินผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตรในวิธีการและแนวทางดำเนินการสอนตามที่ได้ตัดสินใจแล้ว การประเมินผลในส่วนนี้เพื่อช่วยในการปรับปรุงข้อบกพร่องของการวางแผน การบริหารหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อตัวว่ามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง และเมื่อดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงต้องทำการประเมินในกระบวนการเดิมเช่นนี้อีก เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

กรอบความคิดในการประเมินผลของสตีฟเฟิลบีม สามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์ของการประเมินและการตัดสินใจได้ดังภาพที่ 7

	ความคาดหวัง	ความเป็นจริง
เป้าหมาย	การตัดสินใจในการวางแผน หรือตั้งจุดมุ่งหมาย (ประเมินบริบท) (1)	การตัดสินใจในผลสำเร็จ (ประเมินผลผลิต) (4)
วิธีการ	การตัดสินใจในการออกแบบ ดำเนินการหรือโครงการ (ประเมินปัจจัยเบื้องต้น) (2)	การตัดสินใจในการใช้วิธี ดำเนินการ (ประเมินกระบวนการ) (3)

ภาพที่ 7 กรอบความคิดในการประเมินของสตีฟเฟิลบีม

จากภาพประกอบ 8 สามารถอธิบายได้ว่า หลังจากทำการประเมินองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรแล้วจะทำให้ได้สิ่งต่อไปนี้เป็นคือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (ช่องที่ 1) ปัจจัยหรือกิจกรรมที่ควรจัดเข้าไปในหลักสูตร (ช่องที่ 2) กิจกรรมหรือกระบวนการที่นำไปปฏิบัติ (ช่องที่ 3) และผลที่เกิดขึ้นจริงจากการดำเนินการหลักสูตร (ช่องที่ 4)

การใช้รูปแบบชีปป์ประเมินเรื่องต่าง ๆ 4 เรื่อง คือ ประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ประเมินสิ่งที่ใส่เข้าไป (Input Evaluation) ประเมินวิธีการ (Process Evaluation) และประเมินผลที่ได้ออกมา (Output Evaluation) ซึ่งจะได้กล่าวรายละเอียดดังนี้

การประเมินบริบท (Context Evaluation) คือ การหาจุดมุ่งหมาย หรือเนื้อหาที่เป็นไปได้ออกจากสิ่งที่เป็นไปได้จากมโนทัศน์ของตัวประกอบที่เกี่ยวข้อง จากสิ่งแวดล้อม

ทางการศึกษา จากปัญหาต่าง ๆ ความต้องการและโอกาส เพื่อให้ได้จุดมุ่งหมายที่ต้องการ การประเมิน เนื้อหาใช้วิธีบรรยายสภาพที่เป็นจริงเทียบกับสถานที่น่าจะเป็นหรือที่คาดหวังว่า ควรจะได้ ข้อสรุปของการประเมินเนื้อหา คือจุดมุ่งหมายเฉพาะ

ประเมินสิ่งที่ใส่เข้าไป (Input Evaluation) คือ การหาแหล่งต่าง ๆ ที่จะช่วยให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ได้ แหล่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ ระบบการสอนและวิธีการสอน ตลอดจนกลยุทธต่าง ๆ นักประเมินสิ่งที่ใส่เข้าไป จะช่วยผู้ตัดสินใจในการเลือกกลยุทธต่าง ๆ และช่วยออกแบบกระบวนการที่เหมาะสมกับสภาพการ ตัวอย่างการประเมินนี้ เช่น ผู้ประเมิน ช่วยหาแหล่งความรู้ที่จะช่วยให้ผู้ตัดสินใจนำมาใช้ในการเรียน การสอนวิชาเคมีซึ่งได้กำหนด จุดมุ่งหมายเฉพาะไว้เรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ยังช่วยแนะวิธีที่จะนำเครื่องมือทดลอง วัสดุ ทัศนศึกษาต่าง ๆ เหล่านี้มาใช้ในการทำโครงการบรรลุยังจุดมุ่งหมาย

ประเมินวิธีการ (Process Evaluation) จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อโครงการสอน ได้จัดตั้งเรียบร้อยแล้ว และกำลังดำเนินการ จุดมุ่งหมายของการประเมินกระบวนการ ก็เพื่อชี้ ขอบกพร่องของแบบกระบวนการที่วางแผนไว้และยังมีได้ลงมือปฏิบัติ นักประเมินจะต้องบรรยาย เหตุการณ์กิจกรรม และวิเคราะห์ข้อบกพร่องซึ่งมักจะใช้ตนเองเป็นผู้พิจารณา ในตอนนี้นัก ประเมินมีหน้าที่ช่วยผู้ตัดสินใจในการค้นหาปัญหาและจุดอ่อนที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนหาทาง เอาชนะจุดอ่อนและช่วยแก้ปัญหาด้วย

ประเมินผล (Output Evaluation) คือ ความพยายามที่จะวัดและแปลความหมาย สิ่งที่ได้รับจากโครงการ

โมเดลชิปป์ และหลักการประเมินของ Scriven (การประเมินไปเรื่อย ๆ เป็นระยะ กับการประเมินสรุป) มีความสัมพันธ์ซึ่งสามารถเขียนเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ประเภทการประเมิน

	เนื้อหา	สิ่งเข้า	กระบวนการ	สิ่งออก (ผล)
การตัดสินใจ			ประเมินแบบเรื่อย ๆ	
การรับผิดชอบ			ประเมินแบบสรุป	

ภาพที่ 8 ความสัมพันธ์ของโมเดลกับหลักการประเมินผลของสคริปเวเน

จากที่กล่าวมาข้างต้น เราจะเห็นได้ว่าการประเมินหลักสูตร สามารถใช้รูปแบบของ การประเมินหลักสูตรได้หลายรูปแบบ ซึ่งการประเมินผลในปัจจุบันเป็นการดำเนินการในลักษณะ ที่เป็นระบบ โดยเน้นการประเมินทั้งระบบ (System Approach) ซึ่งเป็นการมองทุกส่วนและ ทุกองค์ประกอบตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ โดยให้ความสำคัญของแต่ละส่วนใกล้เคียงกัน ดังนั้น การประเมินผลในลักษณะนี้ จึงเป็นไปในลักษณะของการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) ซึ่งจะครอบคลุม นโยบาย แนวคิด ปัจจัยนำเข้ากระบวนการ ผลลัพธ์ และผลกระทบ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model เพราะเป็นการประเมิน รูปแบบหนึ่งที่เป็นระบบโดยเน้นการประเมินทั้งระบบ (System Approach) ซึ่งมีข้อดีหลาย ประการ เช่น

- 1) จะเน้นการทำงานอย่างมีระบบเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ ข้อมูลและการเสนอผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น (สังัด อุทรานนท์, 2528)

2) สามารถนำข้อมูลจากการประเมินมาใช้ในการตัดสินใจตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งดำเนินติดต่อกันมาช่วงเวลาที่กำหนด เป็นการประเมินผลที่มีทั้งแบบประเมินระหว่างการดำเนินการและแบบประเมินรวมยอดอยู่ด้วยอย่างสมบูรณ์ (ฉลอง บุญญานันต์, 2528)

3) เป็นรูปแบบที่มีลักษณะ เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับในกระบวนการต่าง ๆ ต่อเนื่องกันและเป็นวัฏจักรที่ครบวงจร ผลจากการประเมินมีประโยชน์สำหรับผู้มีหน้าที่ตัดสินใจ (โชติ เพชรชื่น, 2529)

จากข้อดีเหล่านี้ จึงทำให้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model สามารถประเมินคุณภาพของหลักสูตรได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ การให้เรหาคำตอบได้ว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ได้ผลตอบแทนคุ้มค่าหรือไม่ การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ มีข้อผิดพลาด ปัญหาอุปสรรคประการใด จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมได้อย่างไร

จะเห็นว่า รูปแบบการประเมินนั้น มีด้วยกันหลายรูปแบบ การที่นักพัฒนาหลักสูตรจะเลือกใช้การประเมินหลักสูตรในรูปแบบใด ขึ้นอยู่กับการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรนั้น ธรรมชาติของสิ่งที่ประเมิน สถานการณ์ของหลักสูตรที่ใช้สิ่งที่ช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรหรือคุณค่าที่ได้จากรูปแบบการประเมินหลักสูตร

ซึ่งจากหลักการและรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ ชิปปี้ (Cipp Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่เป็นระบบ ครอบคลุมทั้งแผนการดำเนินงานและผลผลิต ช่วยให้สามารถตรวจสอบได้ว่า ส่วนต่าง ๆ ของหลักสูตรมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเพียงใด มีจุดบกพร่องที่สมควรปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ ผู้วิจัยจึงเลือกรูปแบบ ชิปปี้ (CIPP Model) เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยการประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบท เป็นการประเมินวัตถุประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตร โดยประเมินจาก อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษา

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการประเมินสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์ สถานที่เรียนและการให้บริการต่าง ๆ โดยประเมินจาก อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาและ

ผู้สำเร็จการศึกษา

3. การประเมินกระบวนการ ประเมินจากการบริหารหลักสูตร ความเหมาะสมของกระบวนการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยประเมินจากอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา

4. การประเมินผลผลิต ประเมินคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา จากคุณลักษณะทั่วไป และผลของการนำความรู้จากหลักสูตรไปใช้ โดยการประเมินจากอาจารย์ และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรทั้งงานวิจัยภายในประเทศ และงานวิจัยจากต่างประเทศอย่างหลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้ จากผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

2.6.1 งานวิจัยภายในประเทศ

กาญจนา คงเจริญ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้หลักสูตรของวิทยาลัยพลศึกษา จันทบุรี พุทธศักราช 2520" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรของวิทยาลัยพลศึกษา จันทบุรี พุทธศักราช 2520 ผลการวิจัยพบว่า ในด้านความมุ่งหมายของหลักสูตร ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ เห็นว่าเป็นความมุ่งหมายที่เหมาะสมดีแล้ว วิทยาลัยพลศึกษาสามารถผลิตนักศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรได้มาก สำหรับในด้านเนื้อหาวิชา ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ เห็นว่า รายวิชาในหมวดวิชาต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมดีแล้ว หมวดวิชาที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข คือ หมวดวิชาโท (นันทนาการ) ภาคปฏิบัติ เล็กเรียน ส่วนใหญ่เห็นว่าควรตัดวิชาออก 3 วิชา คือ โยวลิ้ง และซิม้า ออก เพราะเป็นวิชาที่ให้ประโยชน์ต่อนักศึกษาน้อยมาก นอกจากนั้นวิทยาลัยพลศึกษา ยังขาดงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์การสอน สื่อทัศนูปกรณ์ ตำราประกอบการเรียนการสอน และการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และสุดท้ายอาจารย์ผู้สอน ประสบปัญหาการสร้างแบบทดสอบให้ได้มาตรฐาน

กุลธิดา ทุนพนามร (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้หลักสูตรวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรีของ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาเอกพลศึกษาของนิสิตและอาจารย์ในแผนกวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านการเรียนการสอน สถานที่ อุปกรณ์ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาเอกพลศึกษาของ คณะครุศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนมากมีปัญหาเนื่องมาจาก อุปกรณ์ยังไม่เพียงพอ เนื้อหาวิชาในการเรียนมีน้อยไป การสอนของอาจารย์ไม่ดีเท่าที่ควร สถานที่มีไม่เพียงพอ และมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยไป อาจารย์ส่วนมากมีปัญหาเนื่องมาจาก สถานที่มีไม่เพียงพอ การเรียนของนิสิตไม่ดีเท่าที่ควร ประสบความยุ่งยากในการสอนบางวิชา อุปกรณ์มีไม่เพียงพอและไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ขวัญใจ มณีวงศ์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาวิชา ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมในระดับน้อย และอาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตเห็นว่า บัณฑิตที่สำเร็จจากหลักสูตรนี้มีคุณลักษณะทั่วไปและคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับมาก

จันทนา แสสุวรรณ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดตามผลมหาบัณฑิตสาขาวิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงการพัฒนาการและการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาของมหาบัณฑิตไปใช้ในการทำงาน ลักษณะงานและประสิทธิภาพของงาน ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตส่วนใหญ่สำเร็จปริญญาบัณฑิต สาขาพลศึกษา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาบัณฑิตทำหน้าที่ในตำแหน่งอาจารย์มากที่สุด และส่วนใหญ่ทำงานในสังกัดของรัฐบาล เหตุจูงใจที่ทำให้มหาบัณฑิตไปทำการศึกษาต่อที่ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มากที่สุด คือ ต้องการหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ในการทำงาน การนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการทำงานด้านต่าง ๆ ผลงานทางวิชาการ มหาบัณฑิตมีหลายประเภท ที่มากที่สุดคือการจัดทำหรือร่วมจัดประชุมหรือการสัมมนาวิชาการ

นอกจากนั้น มีผลงานอื่น ๆ เช่น การเขียนตำรา การวิจัย การเขียนบทความ และการปรับปรุงหลักสูตร มหาคณิศเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพมากกว่าสมาคมอื่น ๆ และมีส่วนร่วมในการสัมมนาวิชาการสมาคมมากกว่ากิจกรรมอื่น มหาคณิศมีโครงการพัฒนาวิชาชีพหลายด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอนซึ่งรวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรด้วย การเผยแพร่วิชาการ และการบริหารการปรับปรุงบุคลากรทางด้านพลศึกษา และโครงการอื่น ๆ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์ให้แก่บัณฑิตนั้น ปรากฏว่า หลักสูตรควรมีการปรับปรุงเนื้อหาวิชาการเรียนการสอนควรมีการปรับปรุงทั้งผู้เรียนผู้สอน และวิธีสอนการจัดประสบการณ์ ควรให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ตรงมากที่สุด

จุฑารัตน์ บวรสิน (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินผลหลักสูตรระดับปริญญาตรีสองปี วิชาเอกพลศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลักสูตรระดับปริญญาตรีสองปี วิชาเอกพลศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านความมุ่งหมาย องค์ประกอบของหลักสูตร การเลือกและจัดเนื้อหาวิชา ขบวนการนำหลักสูตรไปใช้และสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาปีสุดท้าย บัณฑิต อาจารย์ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรมีความเห็นว่า หลักสูตรวิชาเอกพลศึกษา มีความเหมาะสมในด้านความมุ่งหมาย องค์ประกอบของหลักสูตร และการเลือกและจัดเนื้อหาวิชา

2. นักศึกษาปีสุดท้าย บัณฑิต และอาจารย์ผู้สอน มีความเห็นว่า ขบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้ ในด้านคุณลักษณะของผู้สอน คุณลักษณะของผู้เรียน อุปกรณ์การสอน อุปกรณ์ประเภทตำรา และสถานที่มีความเหมาะสมดี นอกจากนี้ นักศึกษาปีสุดท้าย บัณฑิต อาจารย์ผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับมาก

ประติพันธ์ อูปรมย์ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาเชิงประเมินระบบหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาในวิทยาลัยครู" โดยแบ่งวิธีการเป็น 2 ตอนคือ ตอนแรกเป็นการแสวงหาแบบจำลองโครงสร้างระบบหลักสูตรจิตวิทยาทางการศึกษาที่นำมาเป็นหลักสูตรมาตรฐานและตอนหลัง เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาเชิงประเมินระบบหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษา

ในวิทยาลัยครูที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือส่วนที่เป็นโครงสร้างระบบหลักสูตร โดยใช้แบบจำลอง CIPP ประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อเรื่อง กระบวนการจัดประสบการณ์การศึกษาและการประเมินผล โดยการประเมินหลักสูตรที่เป็นอยู่ เปรียบเทียบกับหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานและส่วนที่เป็น การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรคือ ประเมินจากผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในด้านต่าง ๆ คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย จากการศึกษาพบว่า โครงสร้างระบบหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาในวิทยาลัยครูที่ใช้อยู่ ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานสำหรับการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ซึ่งได้จากการลำดับชั้นคะแนนของนักศึกษาในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางด้านพุทธิพิสัย บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจิตวิทยาการศึกษาในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์ทางด้านจิตพิสัย ผลจากการใช้แบบวัดเจตคติต่อวิชาชีพครูพบว่า บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับมากเช่นกัน สำหรับผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะพิสัยจากการทดสอบ โดยนักศึกษาสาธิต ทักษะการสอนแบบจุลภาคและให้อาจารย์นิเทศก์ประเมินความสามารถลงในแบบประเมินพบว่า บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับปานกลาง

นัชรา เลิศประเสริฐศิริ (2532) ได้ทำการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอกสุศึกษา 2529 ในวิทยาลัยพลศึกษาโดยใช้แบบจำลอง CIPP ประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต การประเมินสภาวะแวดล้อม ได้แก่ การประเมินวัตถุประสงค์ และเนื้อหาของหลักสูตรการประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ การประเมินคุณภาพอาจารย์ การประเมินกระบวนการ ได้แก่ การประเมินกระบวนการเรียนและการสอนและการบริหารหลักสูตร และการประเมินผลผลิต ได้แก่ การประเมินคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

ด้านสภาวะแวดล้อม ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสอดคล้องตามแนวการจำแนกวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้ง 3 ด้านคือ พุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสามารถสนองความต้องการของสังคม ในด้านเนื้อหาของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสามารถสนองความต้องการของสังคมได้ และควรที่จะเพิ่มเนื้อหาที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ การจัดการ และภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ

ประกอบอาชีพอิสระได้ นอกจากนั้นยังไม่ควรตัดวิชาสุขภาพส่วนบุคคลและชุมชนออก เนื่องจากวิชานี้มีประโยชน์อย่างมากทางด้านสุขภาพทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ คุณภาพอาจารย์มีความเหมาะสม เนื่องจากอาจารย์ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาด้านสุขศึกษา มีความตั้งใจในการถ่ายทอดวิชาความรู้และประสบการณ์แก่นักศึกษา พร้อมทั้งมีคุณสมบัติที่ดีของครูสุศึกษา แต่จำนวนอาจารย์ที่จบสาขาสุศึกษายังมีไม่เพียงพอการสอนในภาควิชาสุศึกษาต้องอาศัยผู้สอนที่จบในสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น พลศึกษา พยาบาลและสังคมวิทยา เป็นต้น นอกจากนั้นอาจารย์ส่วนใหญ่ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดสัมมนาทางวิชาการหรือการอบรมทางวิชาการหรือการศึกษาต่อ เพื่อพัฒนาคุณภาพอาจารย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอนโดยส่วนรวมมีความเหมาะสม แต่มีเรื่องที่ต้องปรับปรุงคือ ควรจะเน้นภาคปฏิบัติมากขึ้น และควรพัฒนาเทคนิคการสอน และสื่อการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ในด้านการบริหารหลักสูตรมีความเหมาะสมปานกลาง เนื่องจากการบริหารหลักสูตรในด้านต่าง ๆ อยู่ในเกณฑ์ดี เช่น การยึดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นหลักในการทำงานและมุ่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพดี เป็นต้น ยกเว้นวิธีการคัดเลือกนักศึกษา ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาโดยส่วนรวมมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเป็นครูสุศึกษา และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการประกอบอาชีพทั้งในภาครัฐบาลและเอกชน

ลักขณา บรรพภาณุจน์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินผลโครงการอบรมครูประจำการโดยใช้แบบจำลอง CIPP ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประจำการที่เข้ารับการอบรม จำนวน 77 คน และอาจารย์ที่ทำการอบรม จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกตการสอน และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา ฐานนิยม ค่ามัธยิม เลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินสรุปได้ดังนี้

1) การประเมินวัตถุประสงค์ของโครงการ วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับหน้าที่และงานของกองส่งเสริมวิทยฐานะของครู โดยนโยบายของกรมการฝึกหัดครู นโยบายทางการศึกษาของประเทศตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 และสอดคล้องกับความต้องการ

และความคาดหวังของครูประจำการเป็นอย่างมาก

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ทรัพยากรและแผนการดำเนินการมีความเหมาะสม เนื่องจากมีความพร้อมในด้านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีคณะกรรมการดำเนินงาน และอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ ปัจจัยเบื้องต้นในด้านคุณภาพอาจารย์ผู้สอน อุปกรณ์ประกอบการเรียน เวลา สถานที่ และบริการด้านต่าง ๆ เหมาะสม

3) การประเมินกระบวนการ การดำเนินการอบรมเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน มีการวางแผนล่วงหน้าและปฏิบัติตาม พฤติกรรมการสอนของอาจารย์มีความเหมาะสมปานกลาง ประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์อยู่ในเกณฑ์ดี

4) การประเมินผลผลิต การอบรมครูประจำการตามโครงการนี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้ กล่าวคือ ครูประจำการที่เข้ารับการอบรมมีความรู้ความสร้าง โดยผ่านการสอบวัดผลหลักการอบรมได้ เป็นผลให้ครูประจำการที่ไม่มีวุฒิครูลดลง ครูประจำการที่ไม่มีวุฒิครูได้ไปปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาระบบที่สูงขึ้นและคาดว่าโครงการนี้จะสามารถทำให้ครูประจำการที่ไม่มีวุฒิหมดไปในที่สุด

วิช นิรันดราพันธ์ (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปริญญาตรีในวิทยาลัยพลศึกษา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรปริญญาตรีในวิทยาลัยพลศึกษา โดยใช้แบบจำลอง CIPP ประเมินสภาพบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 1,132 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน 544 คน นักศึกษาชั้นปีที่สี่ 486 คน และผู้สำเร็จการศึกษา 102 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริบท วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความเหมาะสมชัดเจน โครงสร้างของหลักสูตรกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต้องเพิ่มให้มากขึ้น และเนื้อหาวิชาของหลักสูตรยังมีความซ้ำซ้อนกันอยู่มาก

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ สื่อการเรียนการสอน วัสดุหลักสูตรทั้งปริมาณและคุณภาพยังไม่เหมาะสม และไม่ได้ได้รับความสะดวกในด้านการเบิกยืมอุปกรณ์ ส่วนสถานที่เรียนมีความเหมาะสมดี

3. ด้านกระบวนการ การเรียนการสอน ยังต้องปรับปรุงเรื่องการใช้สื่อการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกเหนือจากในเวลาเรียนปกติ การวัดและประเมินผล มุ่งเน้นความรู้และทักษะมากกว่าความคิดสร้างสรรค์

4. ด้านผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ทำงานแล้วและเป็นงานภาคเอกชน ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการฝึกและการจัดการกีฬาขั้นพื้นฐาน มีความสามารถเป็นผู้นำทางการกีฬา แต่จะไม่มั่นใจในความสามารถดำเนินการประกอบอาชีพอิสระทางด้านการกีฬา

5. ปัญหาของหลักสูตร ปัญหาที่พบคือการขาดตำราที่มีคุณภาพ ขาดงบประมาณ และการประสานงานระหว่างวิทยาลัย

สมหญิง จันทุไทย (2530) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกพลศึกษาของสภาการฝึกหัดครู (ฉบับปรับปรุง) พุทธศักราช 2524 โดยใช้รูปแบบชิปป์ประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านบริบท ความมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตรสภาการฝึกหัดครู และสอดคล้องตามแนวการจำแนกความมุ่งหมายการศึกษาทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย แต่เน้นในด้านจิตพิสัยมากที่สุด ความมุ่งหมาย ของหลักสูตรบางข้อยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ในด้านการใช้ภาษา ควรปรับปรุงความมุ่งหมายให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน และควรเรียงลำดับความสำคัญของความมุ่งหมายในด้านโครงสร้างของหลักสูตร ควรปรับปรุงจำนวนหน่วยกิตวิชาเอกพลศึกษา ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เนื้อหาของหลักสูตรไม่สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรครบทุกข้อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดเนื้อหาด้านจิตพิสัย เนื้อหาบางวิชาซ้ำซ้อนกัน

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ปัจจัยที่สนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เพราะอุปกรณ์การเรียนการสอนมีค่อนข้างน้อย และไม่ครบตามรายวิชาในหลักสูตร ตำราเรียนมีน้อยไม่ทันสมัย สถานที่เรียนมีไม่เพียงพอ

3. ด้านกระบวนการ กระบวนการของหลักสูตรโดยส่วนรวม มีความเหมาะสม ในด้านการสอนของอาจารย์ แต่ในด้านการเรียนของนักศึกษายังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เพราะนักศึกษามีลักษณะเป็นผู้รับ มีการซักถามและแสดงความคิดเห็นน้อย ส่วนในด้านการวัด

และการประเมินผล โดยส่วนรวมมีความเหมาะสม แต่มีบางเรื่องที่ควรปรับปรุง เช่น อาจารย์ผู้สอนลำเอียง และไม่มีเกณฑ์มาตรฐานในการวัดและการประเมินผล

4. ด้านผลผลิต บัณฑิตโดยส่วนรวม มีคุณสมบัตินี้ที่เหมาะสมกับการเป็นครูพลศึกษา แต่ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตยังมีความต้องการให้บัณฑิตมีคุณสมบัตินี้สูงกว่าที่เป็นจริง

สุทัศน์ วิวัฒนประวี (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรกายภาพบำบัด คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาถึง บทบาทการให้บริการชุมชน วิจัยดำเนินงานศิริราชพยาบาล โดยใช้แบบจำลอง CIPP ประเมินผล ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลิตผลของหลักสูตร เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร การประเมินทำ โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ดึงเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหลักสูตร อาจารย์ นักศึกษามหาวิทยาลัยและหัวหน้าผู้รับผิดชอบนักกายภาพบำบัด วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยปรากฏในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ ด้านบริบท พบว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นจุดมุ่งหมายในระดับทั่วไป โครงสร้างของหลักสูตรเน้นทางด้าน ทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่าปัจจัยที่จะสนับสนุน การนำหลักสูตรไปใช้ไม่ เหมาะสมเท่าที่ควร เพราะอาจารย์ทำหน้าที่ด้านวิจัยและบริการวิชาการค่อนข้างต่ำ สัดส่วน ผลิตอาจารย์ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราและสถานที่เรียนไม่เพียงพอแก่นักศึกษา แต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาอยู่ใน ระดับดี ด้านกระบวนการ พบว่าได้จัดกิจกรรมการสอนเหมาะสมและปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ แต่มีกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างผู้เรียนเห็นว่าควรแก้ไข ด้านผลิตผลพบว่า หัวหน้าผู้รับผิดชอบนักกายภาพบำบัดเห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีความสามารถ มีทัศนคติ ที่ดีมีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ มีทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานตรงตามจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร แต่ยังต้องการให้ผลิตผลของหลักสูตรมีคุณลักษณะที่สูงกว่าที่เป็นจริง

สุรีย์ ธรรมเลิศล้ำ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลบัณฑิตครูศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตาม ผลในการปฏิบัติงาน ของบัณฑิตครูศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาจาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2505-2523 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บังคับบัญชาและบัณฑิต เห็นว่าความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต มีความสามารถมาก

ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ บุคคลมีความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรประมวลการสอนและการวัดผลประเมินผลทางการศึกษา ควรติดตามความเคลื่อนไหวทางพลศึกษาและทางวิชาการ
2. ด้านการสอน บุคคลมีความสามารถในการปกครองชั้นเรียน มีการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนในการเรียนการสอน ความสามารถในการอธิบายและสาธิตทักษะทางกีฬา
3. ด้านบุคลิกภาพ บุคคล มีความสุภาพอ่อนโยนและร่าเริงแจ่มใส แต่งกายสะอาดและท่าทางเหมาะสมกับเป็นครูพลศึกษา มีความขยันขันแข็งอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค รับฟังความคิดเห็นและกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

สุนทรี แก้วมาลัยตระกูล (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกสุขศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร โดยใช้รูปแบบชิปป์ประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ในด้านความชัดเจนควรปรับปรุงให้มีเอกลักษณ์วิชาชัดเจนตัวมากขึ้น ในด้านโครงสร้างของหลักสูตรควรปรับปรุงให้มีเอกลักษณ์วิชาชัดเจนตัวมากขึ้น ในด้านโครงสร้างของหลักสูตรควรปรับปรุงวิชาในวิชาชีฟพื้นฐานเฉพาะด้าน และวิชาพื้นฐานทั่วไปให้เป็นรายวิชาทางวิทยาศาสตร์ และ/หรือวิทยาศาสตร์สุขภาพให้มากขึ้น ควรเพิ่มจำนวนหน่วยกิตที่ต้องเรียนในหลักสูตรครบทุกข้อ ควรเพิ่มรายวิชาทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ และเนื้อหาวิชาของหลักสูตรยังมีความซ้ำซ้อนกันอยู่มาก
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ปัจจัยที่สนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ซึ่ง ได้แก่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน และสถานที่เรียน ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควรทั้งทางด้านปริมาณ คุณภาพและความสะดวกในการเบิก ยืม หรือรับบริการ
3. ด้านกระบวนการ กระบวนการเรียนการสอนยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควรทั้งในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะนอกเหนือจากในชั้นเรียน ควรเพิ่มระยะเวลาการฝึกงานให้มากขึ้น การวัดผลและประเมินผลยังขาดความเข้าใจที่ตรงกัน ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดยเฉพาะในด้านหลักการและมาตรฐานที่ชัดเจน

และมุ่งเน้นวัดความจำและเนื้อหา มากกว่าความคิดสร้างสรรค์

4. ด้านผลผลิต นักศึกษาส่วนใหญ่มีงานทำ และส่วนใหญ่เป็นงานเอกชน ผู้ใช้บัณฑิต ภาครัฐบาลมีความต้องการเกี่ยวกับคุณสมบัติของบัณฑิต เกือบทุกคุณสมบัติเหมาะสมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนผู้ใช้บัณฑิตภาคเอกชนมีความต้องการเกี่ยวกับคุณสมบัติของบัณฑิตเพียงบางคุณสมบัติ และให้มีคุณสมบัติเหมาะสมมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เช่นเดียวกับภาครัฐบาล

อัจฉิมา สวัสดิชชีวัน (2532) ได้ทำการประเมินหลักสูตรศิลปศาสตร วิชา เอกนาฏศิลป์ และการละคร ระดับอนุปริญญาของสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2528 โดยใช้แบบจำลอง CIPP ประเมินบริบท ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตรรูปแบบการสอน ตำราเรียน และสถานที่เรียน ประเมินกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล ประเมินผลผลิต ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษา และความต้องการของผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัยด้านบริบท พบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาเอกนาฏศิลป์และการละคร สอดคล้องตามแนวการจำแนกจุดมุ่งหมายของการศึกษาของ บลูม ทั้ง 3 ด้านคือ พุทธินิสัย จิตนิสัย และทักษะนิสัย สำหรับภาษาที่ใช้มีความชัดเจนเข้าใจง่าย แต่จุดมุ่งหมายยังไม่สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน

ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่าโครงสร้างของหลักสูตรควรปรับปรุง จำนวนหน่วยกิตในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป และหมวดวิชาเฉพาะด้านรวมทั้งปรับปรุงชั่วโมงในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของหมวดวิชาเฉพาะด้าน สำหรับด้านเนื้อหาของหลักสูตรยังมีความซ้ำซ้อนและเนื้อหาของหลักสูตรกว้างมาก ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอและอุปกรณ์ไม่ทันสมัย ตำราเรียนมีน้อย ไม่เพียงพอสำหรับการค้นคว้า สถานที่เรียนยังไม่เหมาะสมต้องปรับปรุง เช่น แยกห้องปฏิบัติ และห้องทฤษฎีให้อยู่คนละส่วน

ด้านกระบวนการ อาจารย์มีความเห็นว่ากระบวนการเรียนการสอน โดยส่วนร่วมมีความเหมาะสมในด้านการสอน แต่นักศึกษาเห็นว่ายังไม่เหมาะสม เช่น การให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ส่วนในด้านการวัดและประเมินผล โดยส่วนร่วมมีความเหมาะสม แต่บางเรื่องต้องปรับปรุง เช่น เกณฑ์ในการให้คะแนนภาคปฏิบัติ ความยุติธรรม

ในการให้คะแนน

ด้านผลผลิต ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษาเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษามีคุณสมบัติโดยรวมมีความเหมาะสมมาก แต่ผู้บังคับบัญชามีความต้องการให้ผู้สำเร็จการศึกษา มีคุณสมบัติที่เหมาะสมมากยิ่งขึ้นในทุก ๆ ด้าน ยกเว้นการกำกับการแสดง และตัดต่อบทละครที่ผู้บังคับบัญชาต้องการน้อย

2.6.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรในต่างประเทศ

เฟลตเชอร์ (Fletcher, 1981) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินโปรแกรมดนตรีศึกษา ในมหาวิทยาลัยคลาฟลิน ประเทศเยอรมัน เพื่อระบุลักษณะเด่นและจุดอ่อนของโปรแกรม ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมจากบัณฑิต 93 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้จำนวนร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะเด่นของโปรแกรม ได้แก่ ทฤษฎีดนตรี คีตลักษณ์ และการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ วรรณคดี การขับร้อง และรายวิชาแบบแผนดนตรี จุดอ่อนของโปรแกรม ได้แก่ เทคนิคของออพและโคคาลี การสอนดนตรีในวงแบนด์และออเครสตรา โอกาสในการปฏิบัติรวมวง การทดสอบและการวัดในดนตรีศึกษา ดนตรีร่วมสมัย ดนตรีชนเผ่าดำ ประสบการณ์ทางวัฒนธรรมในและนอกมหาวิทยาลัย ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว โดยทั่วไปไม่ชอบห้องปฏิบัติการหลักสูตรขอบเขตการฟัง และเครื่องดนตรีที่คณะดนตรีเป็นเจ้าของ

คอสส์ (Kauss, 1969) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรปริญญาโททางการสอนของมหาวิทยาลัยนอร์ทเวสเทิร์น โดยการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรจากผู้สำเร็จการศึกษา ผลการวิจัยสรุปว่า จำนวนร้อยละ 80 ของผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าความสามารถทางด้านการสอนของผู้สำเร็จการศึกษายังจะต้องได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ จึงมีความประสงค์จะให้การจัดหลักสูตรทางด้านการสอนให้เน้นเกี่ยวกับสมรรถภาพทางการสอนให้มาก

เทย์เลอร์ (Tayler, 1963) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรปริญญาโททางการศึกษาในวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือของรัฐโอคลาโฮมา โดยสัมภาษณ์ผู้สำเร็จ จำนวน 125 คน ครูใหญ่โรงเรียนที่ผู้สำเร็จการศึกษาสอนอยู่จำนวน

75 คน ผลการวิจัยสรุปว่า ครูใหญ่ และผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่า ควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาและเพิ่มวิชาเลือกให้มากขึ้น ส่วนในวิชาการศึกษาควรปรับปรุงบางส่วน เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง ควรให้มีโอกาสเลือกเรียนวิชารายวิชาตามความสนใจของผู้เรียน

เนเกล (Nagel, 1984) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรบริหาร การศึกษาศูนย์บัณฑิต มหาวิทยาลัยอาครอน โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้แก่คณา ญัตติ จำนวน 129 คน ผลการวิจัยสรุปว่า คณาจารย์บัณฑิตส่วนใหญ่มีความพอใจในประสบการณ์ ที่ได้รับจากหลักสูตร และหลังจากที่สำเร็จการศึกษาไปทำงานแล้ว ผลปรากฏว่างานในหน้าที่ มีความก้าวหน้าไปอย่างดีและควรมีการสร้างแผนงานในการทำงานติดต่อกันระหว่าง มหาวิทยาลัย และคณาจารย์บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว

ซิมมอนส์ (Simmons, 1980) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรดนตรี ศึกษา ที่มหาวิทยาลัยลามาาร์ เมืองโบมอนต์ มลรัฐเท็กซัส สหรัฐอเมริกา เพื่อตัดสินว่า หลักสูตรตรงกับความต้องการของบัณฑิตหรือไม่ และมีรายวิชาหรือขอบข่ายการศึกษาใดบ้าง ที่มีคุณค่าน้อยหรือไม่มีคุณค่า ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตปริญญาตรีทางดนตรี 335 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า ขอบข่ายการศึกษาที่ตรงกับ ความต้องการของบัณฑิต ได้แก่ รายวิชาพื้นฐานการรวมวงของวิชาเอกดนตรี รายวิชาดนตรี ของวิชาโท ทั้งปฏิบัติและทฤษฎี แบบแผนดนตรีศึกษา คีตวรรณกรรม ทักษะดนตรี ความสามารถ ส่วนบุคคล การใช้ภาษาอังกฤษ ความเข้าใจดนตรี และการสอนนักเรียน ขอบข่ายการศึกษาที่ ไม่ตรงกับความต้องการของบัณฑิต ได้แก่ รายวิชาการศึกษาเรื่องความเข้าใจเด็ก บุคลิกภาพ ในการสอนและความรู้ทั่วไป รายวิชาในขอบข่ายที่ไม่ตรงกับความต้องการของบัณฑิต ได้แก่ คณิตศาสตร์ การปกครอง แบบแผน ดนตรีระดับประถมศึกษา สัมมนาสำหรับการสอบปากเปล่า ทักษะและความเข้าใจที่ไม่ตรงกับความต้องการของบัณฑิต ได้แก่ การสอนขับร้องระดับมัธยมศึกษา การเรียบเรียงเสียงประสานวงแจ๊ซ การเก็บบันทึกเสียงในห้องเรียน และการใช้เครื่องมือ โสตทัศนศึกษา รายวิชาที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ รายวิชาเอกดนตรี และทฤษฎีดนตรีรายวิชาที่มี ประสิทธิภาพน้อยที่สุด คือ แบบแผนดนตรีระดับประถมศึกษา และคณิตศาสตร์ ลักษณะเด่นของ วิชาเอกในหลักสูตรมีดังนี้ คือ ทฤษฎีดนตรี ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเครื่องดนตรี รายวิชาเอก

การประยุกต์ดนตรี ลักษณะด้อยที่สำคัญในหลักสูตร ได้แก่ ดนตรีระดับประถมศึกษา รายวิชา
แบบแผนดนตรี การอำนวยความสะดวกซ้ำร้อง ความคิดเห็นเพิ่มเติมที่มีความถี่สูง ได้แก่ การสอน
นักเรียนจำเป็นต้องให้ประสบการณ์ทางปฏิบัติมากขึ้น และรายวิชาแบบแผนดนตรีจำเป็นต้องเน้น
รายละเอียดเฉพาะเพิ่มเติม